

ПРИНЦИПИ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ЛЮДЕЙ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

У керівництві Міжвідомчого постійного комітету, створеного Генеральною Асамблеєю ООН (МПК ООН), закріплено основні принципи психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП) в надзвичайних ситуаціях [1, с. 21-23].

Пропоновані принципи допомагають планувати, встановлювати та координувати питання психічного здоров'я та психосоціальної підтримки у надзвичайних ситуаціях (збройні конфлікти, стихійні лиха, епідемії)[2, с. 53-63].

Основні принципи:

1. Права людини і справедливість.

Гуманітарні організації повинні сприяти дотриманню прав людини всіх постраждалих осіб, а також захищати осіб і групи, які знаходяться у ситуації підвищеного ризику порушення прав людини.

В більшості випадків при надзвичайній ситуації порушуються права людини, особливо під час конфліктів. Гуманітарна допомога може допомогти зменшити кількість випадків порушення прав людини. Права людини повинні бути важливою частиною програм ПЗПСП, особливо стосовно соціально-незахищених осіб. З цією метою треба вести роз'яснювальну роботу по правам людини.

Справедливість за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) – це відсутність відмінностей, яких можна уникнути чи які не є непоправними, між групами осіб, не зважаючи на те, чи такі групи є соціально, економічно, демографічно чи географічно визначеними.

Несправедливості в сфері охорони здоров'я – це нерівномірний доступ до ресурсів, які необхідні для покращення та підтримання здоров'я, а також

нерівність, що порушує норми справедливості та права людини [3].

2. Участь громади

Гуманітарна діяльність повинна здійснюватися з максимальною участю місцевого постраждалого населення, бо в більшості надзвичайних ситуацій значна кількість людей проявляє стресостійкість, необхідну для участі в заходах з надання допомоги постраждалим. Соціально-психологічну підтримку забезпечують значною мірою самі постраждалі громади, а не організації ззовні. Постраждале населення має бути максимально задіяно у всіх аспектах діяльності та проведення моніторингової оцінки, включаючи обговорення результатів і їх потенційних наслідків

3. Принцип «не нашкоть».

Цей принцип є одним з найважливіших принципів при наданні психосоціальної допомоги. Його сутність полягає у тому, щоб виконувані дії не завдавали шкоди психічному, фізичному та соціальному стану.

Робота, пов'язана з поліпшенням психічного здоров'я та забезпечення психосоціальної підтримки має вірогідність шкоди, тому що стосується вкрай болючих питань. Вірогідність заподіяння шкоди може бути пов'язана з такими чинниками як високі очікування, марні обіцянки, зосередження на тому, що люди не в змозі зробити, відокремлені послуги, що можуть призвести до стигматизації, відсутність в іноземних працівників чіткого розуміння місцевих звичаїв і культури, що викликає непорозуміння, підвищення ризиків безпеки, ігнорування потреб місцевого населення.

4. Використання доступних ресурсів і спроможності.

Всі постраждалі групи мають активи чи ресурси, які підтримують їх соціально-психологічне благополуччя. Цей принцип зумовлює

наращення та укріплення місцевого потенціалу, а також підтримку самодопомоги.

Процес реагування повинен бути керований і засвоєний постраждалим населенням настільки, наскільки це можливо, і використаний на користь їхньої власної підтримки, включаючи органи місцевого самоврядування. Чим більше люди залучені в різні процеси (участь у прийнятті рішень, здатних вплинути на них і їхнє майбутнє, дискусіях), тим вища імовірність того, що вони будуть здатні справлятися зі складнощами чи труднощами самі і досягнуть великих успіхів у відновленні їхнього життя.

5. Інтегрування систем підтримки.

Заходи і програми мають бути максимально інтегрованими. При окремих послугах існує ризик фрагментарної підтримки.

Програма ефективної підтримки галузі психічного здоров'я та соціально-психологічної допомоги вимагає міжсекторальної координації між різними організаціями, адже всі учасники гуманітарної місії несуть відповідальність за підтримку психічного здоров'я та психосоціального благополуччя. Міжсекторальна координація в галузі психосоціальної підтримки повинна включати сфери охорони здоров'я, освіти, захисту соціальних служб, а також представників постраждалого населення. Вона також пов'язана зі сферами харчування, безпеки, притулку, водопостачання та водовідведення.

Координація допомагає впевнитись, що всі аспекти гуманітарної допомоги задіяні для підтримки психічного здоров'я, всі соціальні заходи для підтримки психічного здоров'я включені в план гуманітарного реагування.

З цією метою організації повинні узгодити спільну стратегію і розподіл праці, щоб надавати рівноцінну підтримку всім групам постраждалого населення.

6. Багаторівнева підтримка.

Надзвичайні ситуації по-різному впливають на людей, тому вони потребують різних видів підтримки.

Для успішної організації психічної та психосоціальної підтримки необхідно створити багаторівневу систему, яка могла б задовольнити потреби різних груп населення.

Список використаних джерел

1. Керівництво МПК з психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. – Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. – 216 с.
2. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: посібник з проведення тренінгу/[Н.Гусак, В.Чернобровкіна, В.Чернобровкін, С.Богданов, О.Бойко; за заг.ред. Н.Гусак]; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – Київ: НаУКМА, 2017. – 174 с.
3. WHO guidelines on conditions specifically related to stress. – World Health Organization, 2013. – 273 p. (Керівництво ВООЗ зі станів, пов'язаних зі стресом).
http://www.who.int/mental_health/emergencies/stress_guidelines/en/